

ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ АДВОКАТА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СУДІ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Європейський суд з прав людини – це міжнародний судовий орган, який знаходиться в місті страсбург (Франція). кількість суддів, з яких він складається, відповідає кількості держав-членів ради Європи, що ратифікували конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод (далі – конвенція). На даний час таких держав є сорок сім. Україна входить в число таких держав.

конвенція є міжнародно-правовим договором, згідно з яким значна частина європейських держав взяла на себе зобов'язання дотримуватись основних прав людини. Після її ратифікації у 1997р. Україною, усі фізичні та юридичні особи отримали право на індивідуальне звернення в Європейський суд з прав людини зі скаргами на неправомірні дії державних органів, які порушують гарантовані конвенцією права і основоположні свободи.

Задля кращого розуміння даної теми варто дати визначення самому поняттю правового становища адвоката. це система взаємопов'язаних прав і свобод та обов'язків, які нормативно закріплені і визначають правове положення адвоката в суспільстві.

Правове становище адвоката в Європейському суді з прав людини визначається згідно з регламентом Європейського суду з прав людини та прецедентною практикою Європейського суду з прав людини.

відповідно до регламенту Європейського суду з прав людини від 1 вересня 2012 року адвокат (advocate) у вказаному суді може брати участь і як представник інтересів держави-відповідача (правило 35) і як представник інтересів заявника (правило 36).

в Європейському суді адвокат має ті ж повноваження, що й заявник. у цілому зміст прав і обов'язків адвоката в суді є схожим із правами й обов'язками представника за українським процесуальним законодавством. разом з тим у Європейському суді права адвоката відносно збору й подання доказів трохи ширші, ніж у українському праві. Зокрема, адвокат вправі представляти Європейському суду як докази письмові показання свідків, яких він опитав самостійно, навіть якщо цих свідків не опитували на-

ціональні слідчі, судові або інші органи. крім того, адвокат може представляти в суд докази, які не представлялися в національні суди та не оцінювалися ними (див., наприклад, справу «тімішев проти російської Федерації» 13 грудня 2005р.).

із приводу обов'язків адвоката слід особливо зазначити обов'язок відповідати на листи Європейського суду у встановлений строк, оскільки непередставлення відомостей або документів, запитаних секретаріатом суду, може привести до того, що індивідуальне звернення взагалі не буде розглянута. На адвоката покладатиметься також обов'язок письмово сповіщати про будь-які зміни своєї адреси під час розгляду в справі (п. 6 правила 47 регламенту суду), оскільки секретаріатом суду йому направляється вся кореспонденція.

адвокат повинен проявляти повагу до Європейського суду, його суддів та співробітників секретаріату, а також до влади держави-відповідача. у випадку вживання адвокатом образливих, загрозливих і провокаційних висловлень стосовно перерахованих суб'єктів Європейський суд може відсторонити адвоката від участі в справі або визнати скаргу неприйнятною для розгляду по суті через зловживання правом за змістом пункту 3 правила 35 конвенції.

важливо, що на будь-якій стадії провадження Європейський суд вправі відсторонити адвоката від участі в справі та наказати заявникові знайти собі іншого представника. відповідно до підпункту «b» п. 4 правила 36 регламенту підставою для подібного рішення суду можуть стати обставини справи або дії адвоката. Зокрема, у силу правила 44 «d» регламенту суду адвокат може бути відсторонений від участі в розгляді через використання ним образливих, безпідставних і несумлінних доводів.

Процесуальні основи діяльності адвоката в Європейському суді з прав людини визначаються конвенцією «Про захист прав людини та основних свобод» й регламентом Європейського суду, які не містять спеціальних вимог до складання доручення й не зобов'язують засвідчувати її в нотаріуса або інших осіб, а також проставляти на ній апостиль. вимоги національного законодавства не поширюються на оформлення доручення в Європейський суд, тому йому досить представити доручення в простій письмовій формі, складену на бланку, розміщеному на офіційному сайті суду. Причому цей бланк повинен бути підписаний не тільки заявником, але й адвокатом, оскільки Європейський суд вважає, що підписання адвокатом доручення підтверджує прийняття їм на себе повноважень.

основна вимога, пропонована Європейським судом до доручення, полягає в тому, що вона повинна бути дійсно видана. Суд виходить із презумпції дійсності представленого йому доручення.

Відносно вимог, що відносяться до особи адвоката, то Європейський суд пропонує заявникові вказати адвоката, що буде представляти його інтереси при подальшому розгляді. Відповідно до пункту 5 правила 36 регламенту суду до адвоката пред'являється вимога, що він повинен «достатньо добре» володіти англійською або французькою мовою. І хоча Європейський суд може дозволити адвокату на його прохання користуватися при складанні змагальних документів офіційною мовою держави-відповідача, проте за загальним правилом адвокат повинен як мінімум пасивно володіти однією з офіційних мов суду.

Отже, можна сказати, що все більшого поширення набуває практика звернення людей до Європейського суду з прав людини за захистом їх прав та основоположних свобод. На фоні цього особливої уваги вимагає дослідження питання використання допомоги професійних адвокатів, їх місця в процесі розгляду справ в даній судовій установі.